

Handläggare
Carina Fromm
Telefon: 08-50805178**Till**
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2019-04-11

Remiss av institutet för språk och folkminnens rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Denise Melin
StadsdelsdirektörMarie Janemar
Avdelningschef

Sammanfattning

På uppdrag av regeringen har Institutet för språk och folkminnen i en delrapport redovisat konkreta förslag på hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras. Rapporten omfattar även nuläges- och behovsanalyser för minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib.

Förslagen om språkcentrum för finska och meänkieli innebär att dessa organiseras inom Institutet för språk och folkminnen samt att institutet blir huvudman för centrumen. Den totala föreslagna årliga budgeten för båda språkcentrumen uppgår till 14,725 mnkr vilket ska finansieras av ett ökat statligt anslag till Institutet för språk och folkminnen.

Förvaltningen ser positivt på institutets förslag om språkcentrum.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 28 juni 2018 att ge Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att utreda formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras samt utreda förutsättningarna för motsvarande funktioner för jiddisch och romani chib.

I en delrapport redovisar institutet utredningsarbetets första del. Kommunstyrelsen har remitterat delrapporten Språkcentrum för nationella minoritetsspråk för yttrande av bland annat Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning.

Sammanfattning av remissen

I sin delrapport redovisar institutet utredningsarbetets första del som fokuserats på att utarbeta konkreta förslag på hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras. Inledningsvis beskrivs även nuläge och behov för minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli samt romani chib.

Nuläge och behov

Finska är det nationella minoritetsspråk som uppskattas ha flest talare i Sverige. Det finns dock tecken på att språket håller på att tappa mark och att det finns ett stort behov av revitaliseringsinsatser. Vid institutets informationsmöte den 6 november 2018 påtalades att situationen för det finska språket i Sverige är akut.

För en stor andel av Sveriges judar är *jiddisch* centralt för kulturutövning och språkfärdigheten har ökat bland dem som ser språket som en del av sitt kulturarv. Trots det har antalet talare påverkats av en språkbytesprocess och språkbärare som har jiddisch som första språk har minskat.

I traditionellt *meänkielitalande* områden i Norrbotten talas och förstås språket av förhållandevis många invånare. Tornedalingar och andra meänkielitalande finns emellertid i hela landet. Även om intresset bland unga har ökat, hämmas utvecklingen av att det saknas läromedel och utbildade modersmåls lärare.

Romani chib är fortfarande stigmatiserat och språkbärarna har inte alltid möjlighet att utnyttja sina rättigheter. En del föräldrar saknar grundläggande information om rätten till modersmålsundervisning och dess betydelse.

Språkvård och språkrevitalisering

Språkvård och språkrevitalisering har flera beröringspunkter men det är olika typer av verksamhet. Något förenklat handlar språkvård om att vårda och utveckla själva språket medan språkrevitalisering handlar om att vårda, utveckla och främja förutsättningarna för att använda språket. Språkvård innebär att göra ett eller flera språk tillgängliga och användbara för så många som möjligt.

Språkrevitalisering innebär att återuppliva ett hotat minoritetsspråk i syfte att öka användningen av språket.

Institutet för språk och folkminnen har till uppgift att bedriva språkvård och på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och immateriella kulturarv i Sverige. Institutets språkvårdande verksamhet för de nationella minoritetsspråken omfattar finska, jiddisch, meänkieli och romani chib. Som modell för språkrevitalisering har konceptet med språkcentrum befunnits vara framgångsrikt. Sedan 2010 har modellen använts inom det samiska förvaltningsområdet med Sametinget som huvudman.

Överväganden och förslag

I enlighet med regeringsuppdraget har institutet utrett formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras. När det gäller jiddisch och romani chib återkommer institutet till förslag på lämpliga åtgärder för revitalisering i kommande slutrapport.

Institutet för språk och folkminnen föreslår att ett sverigefinskt språkcentrum samt ett språkcentrum för meänkieli inrättas. Institutet föreslås bli huvudman för båda språkcentrum. Organisatoriskt bör centrumen inordnas som egna enheter inom myndigheten. Under genomförda informationsmöten med språkbärare och deras organisationer har statligt huvudmannaskap för språkcentrumen framhållits som önskvärt. I samtliga samrådssvar tillstyrker man institutets förslag.

Institutet föreslår att en styrgrupp med representanter för sverigefinska respektive meänkielitalande språkbärare inrättas för att säkra dessa minoriteters aktiva medverkan, delaktighet och inflytande över verksamheternas inriktning vid centrumen.

Instituten föreslår att det övergripande uppdraget för de två språkcentrumen ska vara att tillgodose minoriteternas behov av och rätt till att återta sitt eget språk. Barn och unga ska särskilt prioriteras och insatserna ska utgå från minoritetens behov av revitaliseringsinsatser.

Institutet förslår att det sverigefinska språkcentrumet placeras i Uppsala, i anslutning till de lokaler som myndigheten idag disponeras samt att centrumet för meänkieli placeras inom förvaltningsområdet i Norrbotten och fördelas på två orter, Kiruna och Övertorneå. Den årliga budgeten för ett sverigefinskt språkcentrum föreslås till sammanlagt 6,8 mnkr. Budgeten för ett språkcentrum för meänkieli föreslås till sammanlagt 7,925 mnkr.

Om beslut fattas om inrättande av språkcentrum i enlighet med förslaget måste anslagsnivån för Institutet för språk och folkminnen höjas och medel tillföras myndigheten. Utredningens förslag innebär att institutets språkrevitaliserande uppdrag breddas vilket även innebär en breddning av kompetensen vid myndigheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och internservice.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på inrättandet av språkcentrum för de nationella minoritetsspråken finska och meänkieli. I nuläget är det svårt att förutse vilka eventuella konsekvenser sådana språkcentrum kan komma att få för förvaltningens verksamhet.

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.